

TURN AROUND FOR ENGLISH EDITION

JAARGANG 44 /
7 DECEMBER 2023

observant

Nr 13

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT

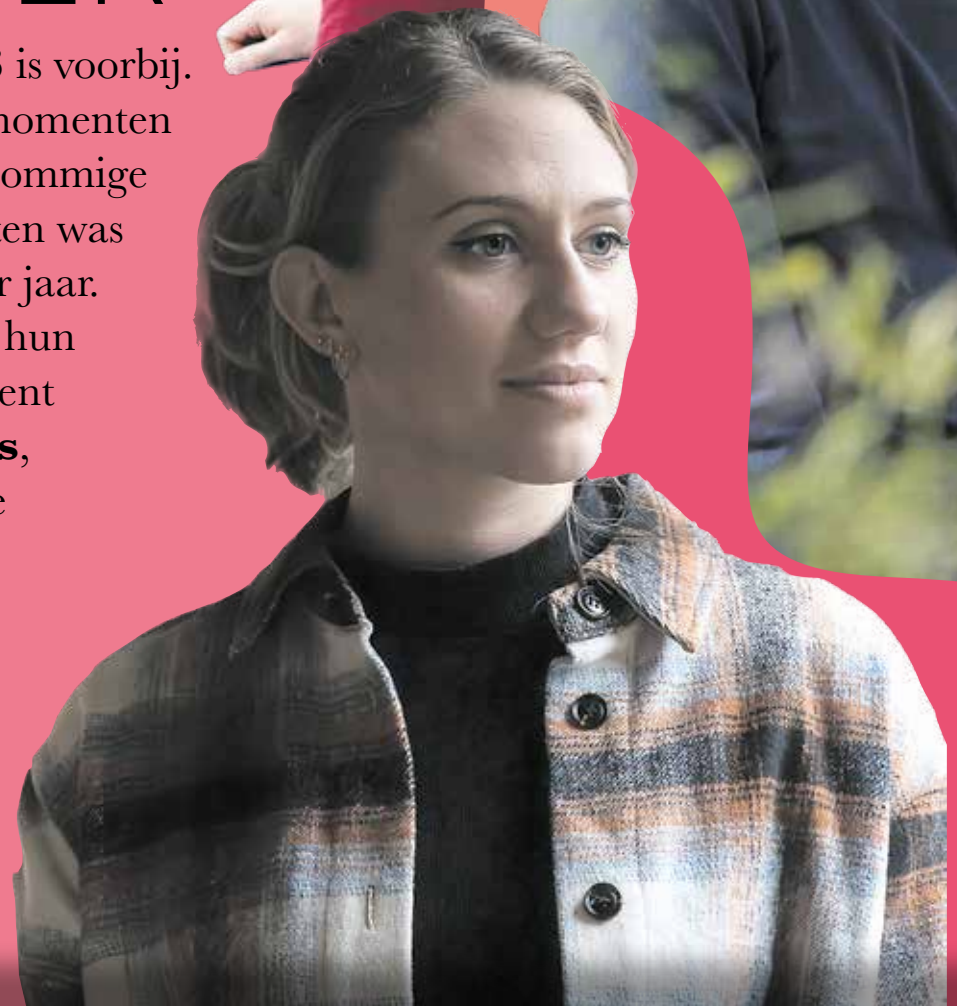
INTERVIEW SPECIAL

2023

EEN JAAR ALS GEEN ANDER

Nog even, en 2023 is voorbij.
Iedereen zal speciale momenten
hebben beleefd, maar voor sommige
medewerkers en studenten was
dit wel een heel bijzonder jaar.

Observant vroeg zes UM'ers naar hun
hoogte- en dieptepunten: student
en zangeres **Emmy Ackermans**,
hoogleraar **Piet Eichholtz**, Turkse
vluchteling-onderzoeker **Murat**,
fiscalist, docent en schrijver
Frank Nellen, UCM-student
Lucía Orozco Arbolí
en emeritus hoogleraar
Nanne de Vries.

Dit is de laatste papieren Observant van 2023

Check de komende weken observantonline.nl voor het laatste nieuws. Het eerstvolgende nummer verschijnt op donderdag 11 januari 2024

WWW.OBSERVANTONLINE.NL

[observantUM](https://twitter.com/observantUM)

[observant_um](https://www.instagram.com/observant_um)

facebook.com/ObservantUM

Riki Janssen

“Collega’s, graag een paar zinnen over 2023. Waarom was dit een bijzonder jaar voor jou?” Dat vroeg ik deze week aan het hele team, zoals de redactie het eerder vroeg aan zes UM’ers die een bijzonder jaar achter de rug hebben. Zie de interviews van deze week.

Al snel druppelden de openhartige reacties binnen. Redacteur CF, nog niet de oude maar goed op weg om weer topfit te worden, stuurde een appje: “Oké, ik ga als een enorme muts klinken, maar dat is dan maar zo. Voor mij staat het afgelopen jaar in het teken van dankbaarheid; dankbaar dat ik weer beter mocht worden, voor de goede zorgen van de dokters en verpleegkundigen, voor de lieve berichtjes en bloemen, zoveel bloemen. Gezond zijn en omringd door lieve mensen, hoe mooi kun je het hebben?”

Niet meer de jongste

Ook redacteur DV kijkt met voldoening terug. Hij ging na de coronajaren eindelijk weer eens op een verre reis (Costa Rica) en is - hiep hoi - niet meer de jongste op de redactie sinds de zomer. “Drie nieuwelingen, dat geeft een verfrissende, nieuwe dynamiek: in plaats van alleen zelf vragen stellen aan collega’s, kun je nu ook je eigen ervaring delen. Ook ben ik dit jaar begonnen aan mijn eerste boek. Al met al toch weer wat stappen gezet als journalist.”

Een van die nieuwe collega’s is redacteur PD. Hij spreekt van een “goed jaar” en gebruikt ook het woord “dankbaar”. “Voor mijn nieuwe baan, mooi werk in een mooi team vol toffe collega’s.”

De twee juniors, LvdL en SW, noemen allebei het behalen van hun diploma (respectievelijk masterbul Biomedical Sciences en bachelorbul European Studies) en hun nieuwe,

redactioneel

“Oké, ik ga als een enorme muts klinken”

tijdelijke baan. Die is leuk, maar tegelijkertijd spannend en dat maakt soms onzeker. LvdL: “Ik wilde geen PhD-traject gaan doen toen ik in februari afstudeerde. Wat dan? Wetenschapscommunicatie vond ik leuk, besepte ik door mijn werk bij de persafdeling van de UM. Toen ik de baan voor junior-journalist zag, heb ik meteen gesolliciteerd. Na het sollicitatiegesprek belde ik mijn moeder die zei: “Reken er maar niet op dat het lukt, je wordt vaak afgewezen. Maar nee hoor, het was meteen raak!” Verder niets dan lof, en soms een diepe zucht, over de strenge maar rechtvaardige oudgediende WB die speciaal als begeleider is ingevlogen.

Collega-junior SW zag dit jaar voor het eerst zijn nieuwe neefje Pius. “Een geweldig cadeau voor iemand die nauwelijks familie heeft. Hij blaast de relatie tussen mijn broer en mij, die de afgelopen jaren wat roestig was geworden, nieuw leven in. Vader zijn heeft hem veranderd.”

Kras op de ziel

Redacteur WD die terugkijkend veel mooie momenten kende, kreeg een enorme kras op haar ziel (en hart) toen haar jongste zoon (nu groep 8) met spoed in het ziekenhuis werd opgenomen. “Minks ziek-zijn sloeg eind januari in als een bom. Hij blijkt, zo ontdekten ze in het Nijmeegse Radboudziekenhuis, een soort auto-immuunziekte te hebben. En hoewel hij er gelukkig redelijk snel bovenop is gekomen, en mensen daardoor ook soms denken dat het ‘allemaal wel meeviel’, krijgt je leven een flinke tik. Vooral de angst dat de ziekte nog een keer terugkeert - de kans is er, zeker in tijden van griep dat werkt als een trigger - maakt het zo nu en dan lastig.”

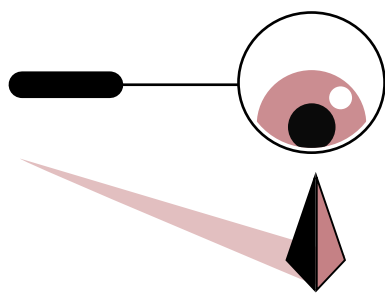
Oude ouders

Ook redacteur MT is zeker niet alleen juichend: veel werk en veel zorgen, zo vat hij 2023 samen. “Naast de twee dagen voor *Observant* werk ik sinds maart tijdelijk drie dagen voor *Trouw*. Twee banen dus, met als standplaats Amersfoort. Dat is hard werken en niet naast de deur: 200 km van Maastricht, maar ook 200 km van Kerkrade, waar mijn ouders wonen. Ouders die nog op zichzelf wonen, maar niet meer zonder zorg kunnen, van de thuishulp die vier keer per dag langskomt, en van hun enige zoon.” Dan redactie-assistent MJ: ze heeft moeilijke jaren gekend, toen haar man ernstig ziek werd, haar zwager plotseling overleed en daarna haar geliefde zus tijdens corona. Dit jaar geen grote diepte- of hoogtepunten. “Het leven kabbelt voort, vroeger had ik dat heel saai gevonden, maar nu niet meer. Ik ben er blij mee.”

Kabbelen

Dat kabbelen komt me bekend voor, en ook dat je er blij mee kunt zijn. Al zal ik de dood van een vriend, de man van een dierbare vriendin, afgelopen april, niet snel vergeten. Net als - niet verdrietig maar juist feestelijk - het promotiefeest van mijn broer waar ik paranimf mocht zijn. Wat een prachtige dag. Onze ouders (ze leven niet meer) keken, daar was mam heilig van overtuigd, vanuit de hemel toe. Trots op de jonge doctor die het toch maar had geflikt.

Wekelijks schrijft de hoofdredacteur van Observant over de belevenissen op de redactie.

splinters

Een grappig voorval, een opvallend nieuwtje, iets interessants wat elders in het land gebeurde: het staat in deze rubriek. Met bijdragen van: Dennis Vaendel en Lotte van de Loo

Kerstkilo's wegzwenen

Waar sportievelingen afgelopen oktober tijdens de Campusrun nog rond en door universiteitsgebouwen in Randwyck mochten rennen, komen ze op 28 januari aanstaande aan hun trekken in de binnenstad. Het parcours van de jaarlijkse goede doelenloop Zweit vur Leid voert ditmaal door het stadspark en doorkruist daarbij de Tapijnkazerne en de tuin van de School of Business and Economics (SBE).

Met de opbrengst wil de organisatie Maastrichtse basisscholen van een keuken voorzien, zodat ook kinderen die met een lege broodtrommel naar school gestuurd worden een goede lunch kunnen nuttigen. De Universiteit Maastricht doneerde al tweeduizend euro. In ruil daarvoor mogen studenten en medewerkers zich gratis aanmelden, waarbij het achterlaten van een eigen donatie uiteraard niet verboden is. Deelnemers rennen (of wandelen) een route van drie kilometer. En voor wie de kerstkilo's eraf wil zweten: dit rondje mag ook twee, drie of vier keer afgelegd worden.

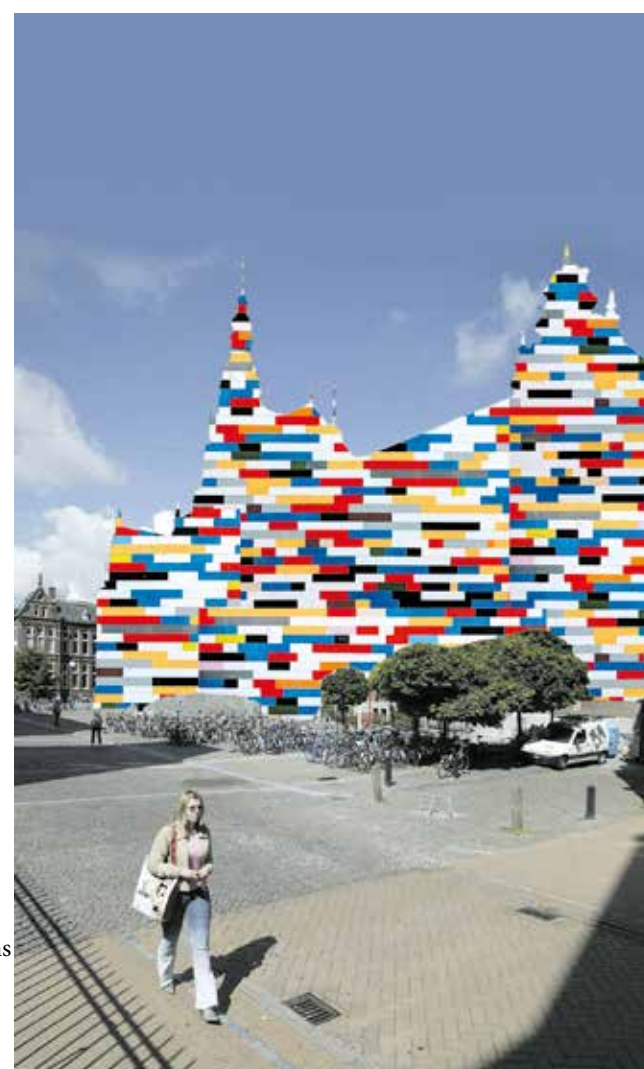
Aanmelden kan via www.zweitveurleid.nl/companies/maastricht-university

Legomaster

Sommige studenten besteden hun vrije tijd graag in de kroeg, maar Johannes Bey, een Duitse masterstudent *Euroculture* aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), is het liefst met lego bezig. Bij aankomst in de stad (zo'n vier jaar geleden) was hij dusdanig gefascineerd door het imposante Academiegebouw dat hij aan een replica in legosteentjes begon. Het resultaat na zeshonderd uur zwoegen: een bouwwerk van zeventigduizend blokjes. Een standaardbouwpakket was er niet, dus gebruikte de student een ontwerpprogramma en bestelde hij de blokjes zelf. Een duur grapje van in totaal 3500 euro, betaald door zijn moeder.

Afgelopen donderdag stelde Bey de vijftig kilo wegende replica tentoon, in het echte Academiegebouw tijdens zijn eigen diploma-uitreiking. Wat wordt de volgende bestemming van het bouwwerk? “Misschien verkoop ik het aan de universiteit, maar ik weet niet of ze wel interesse hebben”, zegt hij tegenover zusterblad *Ukrant*.

Vooralsnog gaf de RUG daar geen duidelijkheid over. Overigens zijn er meer kapers op de kust. Richard Topelen, grondlegger van het LEGiO Museum in Grootegast, staat te popelen om het bouwwerk aan zijn collectie toe te voegen, laat hij weten aan *Dagblad van het Noorden*. “Het ziet er prachtig uit.”

Collage: Simone Golob

‘Incidenten’ bij UCM; gebouw nu ‘s avonds dicht

Foto: Loraine Bodewes

De deuren van het University College Maastricht gaan de komende weken om half zeven dicht, een paar uur eerder dan normaal. De reden: “incidenten” waarbij het gebouw “niet op een respectvolle manier” is gebruikt. Studenten zijn boos en verontwaardigd. Zij zien allerlei avondactiviteiten in het water vallen.

Het was dinsdag 28 november toen Wolfgang Giernalczyk, dean van het University College Maastricht, zijn studenten een waarschuwingsmail stuurde met daarin een verwijzing naar een aantal incidenten in de afgelopen twee weken. Dat het pand niet met “respect” wordt gebruikt, stoort het managementteam zodanig dat als er nog één keer iets gebeurt het UCM in de avonduren op slot gaat, aldus Giernalczyk. Nog geen 24 uur later weten studenten, ook weer via een mail van de dean: het pand gaat de komende weken daadwerkelijk dicht om half zeven, want het is wéér raak, de toiletten zijn opnieuw beklad. Vooralsnog gaat het slot erop tot aan periode 3, dus in januari.

Over het soort incidenten blijft hij in de mail aan studenten vaag – maar menigeen weet van allerlei pro-Palestijnse graffiti op de muren van toiletten. In een telefoongesprek bevestigt de dean: “Dat klopt. En het waren zeker geen krabbeltjes.” Ook een onderwijsruimte is overhoop gehaald, vertelt hij. “Het meubilair was tot aan het plafond opgestapeld. Zeggen dat alles uit een bepaalde hoek komt, kun je niet. We weten het niet zeker.”

Studenten zijn teleurgesteld, ze begrijpen de beslissing niet – waarom moet een hele gemeenschap gestraft worden voor de daad van een kleine groep, vraagt UCM-studente en *Observant*-columniste Line-Marie Eichhorst zich hardop af in de common room afgelopen dinsdagmiddag.

Verontwaardigde studenten: Giernalczyk weet er alles van. Afgelopen week organiseerde studievereniging Universalis een ‘forum’ waar vragen konden worden gesteld aan het management. “Het was belangrijk en goed om te doen, maar het waren niet de fijnste twee uur van mijn week”, vertelt de dean. “Het was een

moeilijke beslissing, maar als je hebt gewaar-schuid, moet je daarna ook de daad bij het woord voegen, anders verlies je je geloofwaardigheid.” Hij weet als oud-UCM student hoe belangrijk extra curriculaire activiteiten in de avond zijn (jam- en filmsessies, commissievergaderingen van de studievereniging, van de dans- en poëzieclub et cetera), dat de *common room* dienst doet als studieruimte, zeker zo vlak voor de examens, dat deze maatregel dus het hart van UCM raakt.

Maar waarom gaan de deuren dan toch na half zeven dicht als de puinhoop niet ‘s avonds is achtergelaten? Giernalczyk: “We beseffen dat het besluit op korte termijn negatief uitpakt. Er zijn alleen maar verliezers, maar we moeten een signaal geven. Dit gedrag tolereren we niet. Op de lange termijn hopen we dat dit heeft gewerkt.” Eichhorst is nog niet volledig overtuigd. Ze noemt het “een ondemocratisch besluit”, “ons hele studentenleven wordt overhoop gehaald vanwege wat graffiti in de wc’s”.

Wendy Degens

Hoogleraar epidemiologie in opspraak vanwege onderzoek voor industrie

De UM gaat onderzoek doen naar de nevenwerkzaamheden en inkomsten van prof. Maurice Zeegers. Dit naar aanleiding van een artikel in *NRC* afgelopen weekend, waaruit blijkt dat Zeegers’ wetenschappelijke en commerciële werk voortdurend door elkaar heen lopen, aldus de krant.

Jarenlang heeft hij zich als hoofd van het Platform voor Onderzoeksethiek en Integriteit ingezet voor een gezonde onderzoekscultuur aan de UM, maar nu ligt Maurice Zeegers zelf onder vuur.

Uit onderzoek van *NRC* zou blijken dat Zeegers ook werkt als bestuurder bij het adviesbureau van zijn vrouw, maar daarover zou hij niet transparant zijn geweest. Hoogleraren zijn verplicht om hun nevenfuncties te melden.

Ook laat Zeegers zich via datzelfde adviesbureau inhuren door de chemische industrie, aldus

NRC. In die hoedanigheid doet de hoogleraar meermaals onderzoek naar de schadelijkheid van chemische stoffen. Met soms verrassende conclusies, aldus de krant.

Bij zijn onderzoek naar isocyanaten, stoffen die onder andere in verf en puur schuim zitten, vat Zeegers in een zogeheten metastudie de uitkomsten van alle eerdere studies samen en concludeert volgens *NRC* dat er “geen serieus verband” is tussen blootstelling aan isocyanaten en astma. Dit terwijl het Europese chemicaliënagentschap ECHA en toezichthouders waarschuwen voor gezondheidsrisico’s. Ook chemieconcern BASF spreekt van mogelijke permanente longschade die zelfs tot de dood kan leiden.

Het International Isocyanate Institute, waar twintig fabrikanten bij aangesloten zijn, heeft het onderzoek gefinancierd en is daarna met de conclusies van Zeegers aan de haal gegaan. Het instituut gebruikt zijn uitkomsten om te lobbyen

tegen strengere wetgeving. Dat gebeurt ook met andere studies van Zeegers, onder meer naar PFAS.

Wie de opdrachtgever is en wat er verder met de conclusies van zijn onderzoek gebeurt, ziet Zeegers niet als zijn zaak, zegt hij tegen *NRC*. “Mijn verantwoordelijkheid is het onderzoek waar ik mijn naam aan verbind. Dat moet integer en goed zijn.”

Vóór publicatie vroeg *NRC* om een reactie van de UM. De lijst met vragen die de krant toestuurde, was voor het college van bestuur “aanleiding voor een onderzoek naar de precieze aard van de nevenwerkzaamheden en inkomsten daaruit en naar de vraag of het voorkómen van belangenverstrengeling was en is gewaarborgd”. Wie het onderzoek gaat doen, is nog niet bekend.

FHML-decaan Annemie Schols heeft dinsdagmiddag een mail naar de medewerkers gestuurd. Daarin laat ze weten dat ook de faculteit, op verzoek van het college van bestuur, deze zaak tegen het licht zal houden. Bovendien zal FHML nagaan of de registratie van nevenwerkzaamheden op orde is. In januari volgt naar aanleiding van het *NRC*-onderzoek een bijeenkomst over onderzoeksdilemma’s.

Zeegers was niet voor commentaar bereikbaar.

Maurice Timmermans

Je bent niet, maar je doet

“

De jongste zus van mijn vader, Jelly (Jeltje), was onderwijzeres op een basisschool ‘Met Den Bijbel’ van haar 16e tot en met haar 65e levensjaar. Ooit was ze verloofd met een jongeman. Helaas, ze ontdekte dat hij het met een ander deed. Met de haar zo eigen radicaliteit zwoer ze gelijk het hele manendom af, en daar hield ze zich tot op hoge leeftijd aan. Gelukkig ontmoette ze Lenie, een collega op dezelfde school. Gedurende een halve eeuw deelden ze lief en leed.

Toen Jelly en Lenie na 49 jaar trouwe dienst met pensioen gingen had hun dienstbaarheid lang genoeg geduurd. Nu waren zij aan de beurt. Vele lange reizen moesten hun grenzeloze leergierigheid bevredigen. Het ene moment kreeg ik een ansichtkaart van het Rode Plein, dan van een pyramide in Egypte, daarna hadden ze het heerlijk in Peru, enzovoorts. Ik hing hun kaarten op in het toilet en keek er altijd met intens genoeg naar.

Na tien jaar reizen vonden ze het welletjes. Vervolgens nam Jelly’s leven nog twee keer een verrassende wending. Ten eerste keerden ze de stank en drukte van Rotterdam de rug toe om terug te keren naar hun Friese geboortegrond. Daar volgden tien goede jaren, waarbij het geluk dichtbij in de ‘mooie Friese natuur’ werd gezocht. Helaas stierf Lenie toen Jelly 85 was. Dat was een drama. Lenies familie sprong opeens naar voren en trok de volledige regie over de begrafenis naar zich toe, Jelly volledig buiten spel zettend, opdat niemand zou denken dat ze lesbisch waren.

Ik vreesde dat Jelly haar levensgezel spoedig zou volgen na dit trauma. Wie schetste mijn verbazing toen ik een brief ontving (geen ansichtkaart deze keer!) met de volgende opening: “Lieve Lies, het leven is mooi! Ik heb kennis gekregen aan Albert. We kunnen heel goed praten met elkaar. En alle andere dingen gaan ook goed, maar daar hoeft ik verder niet over uit te wijden ...” Hen was nog zes jaar geluk samen gegund en toen stierf ook Jelly. Was mijn tante lesbisch? Haar levensgeschiedenis toont aan hoe zinloos deze vraag is.

”

Lies Wesseling,
hoogleraar culturele herinnering,
gender en diversiteit

terugblik

Nanne de Vries nam dit jaar afscheid, kreeg een nare diagnose en wordt opa

“Ik denk nog helemaal niet na over doodgaan”

Een nare diagnose, de laatste werkdag, bijna opa, en een afscheidsrede: vier emotionele momenten in één jaar. Het overkwam Nanne de Vries, de voormalige vice-decaan van de Faculteit Health, Medicine and Life sciences.

Het was al een veeg teken dat de afspraak van de uitslag van de MRI-scan naar voren was verschoven. Maar dat kon om meerdere redenen zijn gebeurd, hield Nanne de Vries (67) zichzelf voor. Hij had hulp gezocht vanwege zijn rugklachten. En daar zat hij dan, begin februari, tegenover een arts in opleiding van het MUMC, die nauwelijks ervaring had met slechtnieuwsgesprekken. Orthopeden doen dat niet vaak, zegt hij. “De arts in opleiding was zo ontgaan, dat ik haar geruststelde en op het hart drukte dat ze het goed deed. En dat was ook zo. Ze vertelde dat op de scan een vlekkenpatroon in de ruggenwervels zichtbaar was. En dat dit kon wijzen op uitzaaiingen van kanker.” Een paar dagen later volgde de bevestiging: een tumor in de longen met uitzaaiingen in de ruggenwervels en lymfeklieren. “Ik zag op internet dat de vijfjaarsoverleving 7 procent was. Dat 7 procent van de patiënten na vijf jaar dus nog in leven is. Maar dat is statistiek. Artsen kunnen niet precies zeggen hoe lang je nog hebt.” De Vries - ontspannen, casual gekleed, grijze baard - doet zijn verhaal in café Tribunal. Hij is optimistisch, zegt hij, geen tobber. “Wel zijn er nachten geweest waarin het me aanvloog. Ik ben ook emotioneler geworden. De tranen zitten vaak dicht achter de ogen.” Hij volgde een chemokuur plus immuuntherapie. Hoe het precies werkt, is niet duidelijk, maar door de combinatiebehandeling stijgt de levensverwachting. “De tumor is met 30 procent geslonken. Sinds kort is de chemo gestopt om de nieren te ontzien. Als die verder verslechteren, zou ik uiteindelijk aan de dialyse moeten, wat dan weer de kwaliteit van leven aantast. Nu is de vraag hoe effectief alleen de immuuntherapie is.” Hij maakt geen geheim van zijn diagnose en heeft een WhatsApp-groep gemaakt voor familie, vrienden en collega's. Zo'n honderd in totaal. “Met de app-groep, die ‘Nieuws over Nanne’ heet, hou ik iedereen op de hoogte. Ik hoef dan niet steeds alles uit te leggen, word ik zelf ook niet vrolijker van. Op mijn appjes reageren anderen alleen met emoticons.” Hij was bang dat het zich als een lopend vuurtje in het ziekenhuis zou rondspreken, als vice-decaan maakte hij formeel deel uit van het bestuur daar. Maar nee, artsen houden zich beter aan het medisch beroepsgeheim dan hij dacht. “Ik kom nog altijd mensen tegen die niet weten dat ik ziek ben.” Heeft de ziekte hem geconfronteerd met de dood, met de vergankelijkheid? Nee, niet echt, zegt hij. “Maar dat komt ook door de aard van het beestje. Ik kan niet stilzitten en doe nog van alles aan de UM. Waarom, vragen collega weleens. Maar dit soort bezigheden houdt mij juist in leven. Als ik achter de sanseveria's kruip, word ik gek. Dus ik ga gewoon door.” En nee, dat is niet om de ellende op afstand te houden. “Ik denk nog helemaal niet na over doodgaan. Daarvoor voel ik me te goed.”

Laatste werkdag

Drie maanden na het slechtnieuwsgesprek breekt zijn laatste werkdag aan, op 4 mei. De Vries heeft dan 23 jaar aan de UM gewerkt, bijna op de dag af. Van 2012 tot 2021 was hij vice-decaan. Met zijn vrouw Carolien Martijn - bestuurslid van de faculteit psychologie en neurowetenschap - had hij al plannen gemaakt om naar Italië te fietsen. Ook zou hij het schuurtje in zijn tuin - een 'bakhoes' dat is ingestort - optuigen, maar daar is een streep doorheen gegaan. Hij is na die laatste werkdag niet in een gat gevallen, zegt hij. Zeker, hij werkte 60 uur per week, en soms nog wel meer. “Als je in het bestuur van de faculteit en van het ziekenhuis zit, dan heb je door de week geen tijd om

vergaderingen voor te bereiden. Dus dat moet in het weekend. Daarnaast zat ik in allerlei universitaire commissies en bemoeide ik me overal tegen-aan.”

En dat doet hij in zekere zin nog steeds. “Ik word nog voor van alles en nog wat gevraagd, om een proefvisitatie voor een faculteit te doen bijvoorbeeld. Ik begeleid ook nog negen promovendi en zit een stichting voor die zaken afwikkelt voor de Maastricht School of Management, die samen is gegaan met de School of Business and Economics. Ik heb het idee dat ik nog steeds serieus genomen word.”

Hij was liever op een andere manier met pensioen gegaan, zegt hij, maar de reacties van collega's en bestuurders waren overdonderend. “Zoveel bloemen dat we geen vazen meer hadden om ze in te doen, en een hele doos vol kaartjes en gelukwensen, die zelfs nu nog in de bus vallen. Echt hartverwarmend. Ik had niet verwacht dat de UM zo'n sterke community was, met alle saamhorigheid en morele ondersteuning.”

Bijna opa

Eind juni heeft de familie De Vries zich verzameld in een zalencomplex in Gorinchem. Zijn oudste zoon, die beroepsmilitair is, kreeg daar een medaille uitgereikt voor zijn verdiensten in Litouwen, waar de NAVO extra troepen naartoe heeft gestuurd vanwege de Russische dreiging. “Daarna, tijdens een lunch in Den Bosch, zei m'n dochter: ik heb ook nog iets. Ze gaf me een pakje, dat ik mocht uitpakken. Zat daar een foto in van de zwangerschapsecho. Nou ja....pfff, de tranen stroomden over m'n wangen. Ik had dit niet zien aankomen, mijn dochter zit in de kunsthandel en reist van de ene kunstbeurs naar de andere. Zelf ben ik heel blij met deze timing. Nu ben ik er nog, over tien jaar weet ik het niet.”

Afscheidsrede

Op 10 november houdt hij zijn afscheidsrede, getiteld *Even tot hier*, in de aula van de Minderbroedersberg. Daarin schetst De Vries recente ontwikkelingen op zijn vakgebied, de gezondheidsbevordering, maar gaat hij ook in op de fusie tussen universiteit en ziekenhuis. Goede zaak dat de bestuurders van beide instellingen naar elkaar toe groeien en daarin eensgezind zijn, zei hij. “Al moet wel snel duidelijk worden wat de voordelen van zo'n fusie zijn, vooral voor de binnenstadsfaculteiten.”

Hij had zich voorgenomen om achter het spreekgestoelte “niet te breken. Dat vind ik dan toch gênant. Ik houd ook niet meer op met huilen, als ik eenmaal begin. En dan zit daar een volle zaal, met meer dan honderd hoogleraren die zich dan geen houding weten te geven. Bij de introductie begon Pamela, de rector, met 'lieve Nanne'. En raakte even later zelf zo geëmotioneerd dat ze een moment stilviel. Toen hield ik het ook niet meer. Maar gelukkig zat ik toen met de rug naar de zaal.”

Daarna daalde er een prijzenregen op hem neer. Hij had verwacht dat hij iets van een onderscheiding zou krijgen, zegt hij, maar niet drie, waaronder de allerhoogste van de UM: de Tanspenning. Plus de MUMC+-award en de Caphri-penning.

“Hoi Tom!”

Tegen het eind van het gesprek steekt hij zijn hand op naar een andere café-gast. “Hoi Tom!” Dat is een collega van het project Modernisering digitale communicatie, zegt hij. “Ik zit in de stuurgroep. Goh, ja, dat doe ik ook nog.”

Nanne de Vries

Emmy Ackermans

“Tijdens het optreden kon ik genieten, dat voelde echt als een doorbraak”

Live optreden op radiozender 3FM en in het voorprogramma van zanger Lex Uiting voor een zaal met vijfhonderd mensen. Ongelooflijk, vindt rechtenstudent Emmy Ackermans (24) het nog steeds. “Ik dacht altijd dat ik dat nooit zou durven.” Met de winst van het Regio Songfestival zag Ackermans niet alleen een muzikale droom uitkomen, maar rekende ze ook definitief af met haar faalangst.

Rechtenstudent Emmy Ackermans won dit jaar het Regio Songfestival

Tot voor kort was zingen slechts “een hobby. Af en toe trad ik op een bruiloft of open podium op, maar dat was nooit voor meer dan vijftig mensen. En daar was ik altijd heel nerveus voor.” Toen ze zes jaar geleden met zangles begon, vond ze zingen voor haar docent zelfs al doodeng. “Ik kampte met flinke faalangst. Die stak vaak de kop op tijdens zwemwedstrijden. Op belangrijke momenten verlamde ik compleet en kreeg ik last van migraine. Daar wilde ik vanaf komen.” Zingen leek haar een goede ‘therapie’, “omdat je jezelf daarbij helemaal blootgeeft. Sowieso speelde ik al keyboard en leek het me leuk om mee te zingen, maar dat durfde ik nooit.”

’t Letste Rondje

Het echte omslagpunt kwam dit jaar in de vorm van het Regio Songfestival: een nieuwe wedstrijd, geïnspireerd op het Eurovisie Songfestival, tussen de dertien regionale omroepen in Nederland. “In de zomer zag ik de oproep van de Limburgse zender L1 en heb ik me aangemeld.”

Daarvoor had ze wel een nieuw, eigen nummer nodig. Dat werd *’t Letste Rondje*, geschreven en geproduceerd door Kirsten Michel en Didier de Ruyter van Soundwise Musicstudio in Amsterdam. “Van Kirsten had ik al zangles gehad, een cadeautje van mijn ouders. Ze is een gevestigde naam, zo was ze bijvoorbeeld coach van Stefania, die in 2021 namens Griekenland meedeed aan het Eurovisie Songfestival. Kirsten moedigde me aan om mee te doen. Ik heb aangegeven wat voor nummer ik wilde en daarmee is ze aan de slag gegaan.”

Het lied gaat over het laatste rondje in de kroeg. Iets dat ze herkent uit het studentenleven? “Nee, daar ben ik niet zo in thuis”, lacht Ackermans. “Voor mij gaat het vooral over het gevoel van samenzijn met familie en vrienden, de mensen waarvan je houdt. En ook over het bourgondische karakter van Limburg.” Om dat laatste kracht bij te zetten, voegde de Maastrichtse Ackermans – samen met liedjesschrijver Jo Deusings - enkele Limburgse zinnen toe aan het refrein. “Dat was geen vereiste, maar je vertegenwoordigt toch je provincie. Het ging bijna vanzelf, binnen twee minuten stond de tekst op papier. En door de rest in het Nederlands te houden, begrijpt het hele land waar het over gaat. En is het makkelijker mee te zingen.”

Afgelopen september werd ze uit elf Limburgse inzendingen gekozen en mocht ze naar de landelijke finale “Daarna ging het snel. Veel oefenen, voorbereidingen op de live-uitzending op tv, promotie van het nummer in regionale en lokale media en de studie die ook gewoon doorging. Gelukkig volgde ik net een vak dat ik heel interessant vind, namelijk strafrecht, wat de motivatie er wel in hield. Ik had uiteindelijk een acht voor het tentamen, dus blijkbaar heb ik er toch nog genoeg tijd aan kunnen besteden.”

Nieuwe Nor

Het hoogtepunt in de voorbereiding kwam toen de Limburgse zanger Lex Uiting haar uitnodigde als voorprogramma van zijn optreden in het Heerlense poppodium Nieuwe Nor. Opeens stond ze voor een zaal met honderden mensen. “Dan word je gedwongen om het minder eng te vinden, want je kunt niet weglopen. Een ontzettend leerzame ervaring, ook om te zien hoe relaxt Lex en zijn band voor het optreden waren.” En ze kreeg ook een goed advies: “Lex vertelde me: ‘Zing thuis alsof je voor een groot publiek staat. En als je dan echt voor een volle zaal staat, beeld je je in dat je thuis in je badkamer aan het zingen bent.’”

Zenuwen

Tijdens de finale, voor het oog van zeshonderd toeschouwers in de Stadschouwburg Utrecht en honderdduizenden mensen die live op alle regionale zenders meekeken, waren de zenuwen minder strak gespannen. “Natuurlijk is er altijd wat een gezonde spanning vooraf. Maar tijdens het optreden heb ik echt kunnen genieten. Het geeft aan hoe snel ik me dit jaar heb ontwikkeld, het voelt echt als een persoonlijk doorbraak.”

Het kon ook het publiek bekoren: Ackermans ging er met de winst vandoor. “Een droom die uitkwam.” Sindsdien stromen de aanvragen voor optredens binnen, van radiozender 3FM tot carnavalszittingen en kerstborrels van de UM en de Provincie. Daarbij is ze voorlopig wel vooral op covers aangewezen. “Vooralsnog heb ik maar één eigen nummer, maar ik wil er graag meer schrijven.”

Daags na haar overwinning ontving ze bovendien een telefoontje van de Limburgse gouverneur Emile Roemer. Die verzekerde haar dat het een “carrièreswitch” voor haar zou worden. Zelf weet Ackermans dat nog niet zo zeker. “Ik vind muziek maken ontzettend leuk, maar mijn studie is ook heel interessant. Graag zou ik komend jaar aan een master beginnen, waarschijnlijk strafrecht. Bovendien: voor een succesvolle loopbaan als zanger - en overigens ook als jurist - ben je van zoveel dingen afhankelijk. Zolang ik het kan blijven combineren, doe ik dat.”

terugblik

“Ik had ook papers kunnen gaan poepen met andere hoogleraren, maar waarom?”

“Het was nu of nooit”, klinkt het aan de andere kant van de lijn in Kaapstad, Zuid-Afrika. “Ik voel me nu heel fit, als ik half december finish in Australië ben ik 61. Mijn leeftijd speelt mee. Je weet niet hoe je er over twee jaar voor staat. Deze zeilrace is een aanslag op je lichaam, je hebt permanent slaaptekort, bent twaalf uur per dag in touw en verstoekt zoveel energie dat je het niet bij kunt eten. Iedereen valt hier af.”

Piet Eichholtz gaat op een zeilboot de oceaan over

Piet Eichholtz, hoogleraar Real Estate and Finance aan de School of Business and Economics, nam dit najaar een sabbatical en stapte eind augustus 2023 in Portsmouth, Engeland, op een van de elf wedstrijdboten van de tweejaarlijkse zeilrace om de wereld: *The Clipper Race*. “Ken je de Volvo Ocean Race? Die heet nu Ocean Race, maar dat is iets soortgelijks. Het verschil is dat zij zeilen met professionals en wij met amateurs. Alleen onze schipper en zijn maat zijn profs.”

Nee, het is geen jongensdroom die in vervulling is gegaan. “Ik zeil vanaf mijn twaalfde, dertiende. Eerst in een kleine boot, later als bemanning op een zeewaardig schip. Toen ik van Amsterdam naar Maastricht verhuisde heb ik afscheid van het water genomen. Ik wilde hier echt gaan wonen en niet ieder weekend naar het westen reizen.”

Liefde voor de zee

Toch werd die liefde voor de zee zo'n tien jaar geleden weer wakker geschud door vrienden - “mannen van de UM” - die hem uitnodigden voor eerst een race over het IJsselmeer, vervolgens in Bretagne, daarna Kroatië. Hij besloot alsnog de diploma's te halen die nodig zijn om overal te mogen zeilen. Misschien kon hij toch ooit die oceaan over, iets waarvan hij als zeilende puber altijd dacht dat dat te hoog gegrepen was. Per toeval stuitte hij op *The Clipper Race*. In etappes met een bemanning van zo'n twintig zeilers de wereld over met tussenstops op alle continenten. Wie zich opgeeft krijgt een sollicitatiegesprek en als dat goed verloopt vier keer een week training om te kijken of je mentaal en fysiek sterk genoeg bent. De deelnemers kunnen kiezen hoelang ze meezeilen: een paar maanden of het hele jaar. Tot op de laatste trainingsdag vallen er mensen af, zegt Eichholtz. “Ik heb met Margo, mijn vrouw, overlegd. Die zei meteen: doen.”

Trieste omstandigheden

Toch ging het bijna niet door. De eerste keer gooide corona roet in het eten, maar dit jaar speelden trieste privé-omstandigheden een grote rol. “Mijn broer hoorde in december 2022 dat hij ongeneeslijk ziek was. Hij stierf afgelopen juni. Al hij nog geleefd zou hebben, was ik bij hem gebleven. Ik heb de reservering voor de boot wel laten staan en gedacht: we zien wel.” Tijdens de laatste trainingsweek begin augustus overleed zijn moeder, vrij plotseling. “Op de boot heb je geen WiFi of 5G, niets. Je leest geen krant, geen mails, geen Whatsapp. Maar er was iets kapot aan onze mast en we moesten omkeren.” Eenmaal in de buurt van het vaste land, zag hij de appjes van zijn familie. “Ik belde met mijn zus en die zei: jij hebt heel veel gedaan voor de uitvaart van Theo, ik ga de uitvaart regelen voor ma, blijf zeilen. Ik ben meteen na die week naar hun toegegaan.” Ja, zegt hij, “het was heel bizar om in deze trieste omstandigheden te vertrekken. Maar ik wilde het doorzetten. Wanneer krijg je nog zo'n kans?” In het begin dacht hij vaak aan zijn broer en zijn moeder. “Maar eigenlijk ben je als je wakker bent met niets anders bezig dan zeilen: hoe staat de wind, hoe varen we, met welk zeil? Het is een echte wedstrijd, alle boten zijn bloedfanatiek.” Hijzelf ook: op donderdag 6 november stuurt hij een juichend appje: “Gewonnen!!! Als eerste boot in Kaapstad”.

Spartaans

Het leven op de boot *Dare to Lead* is spartaans: “Er zijn tien, elf bedden aan boord. Je hebt geen eigen bed. 's Nachts heb je afwisselend vier uur wacht, en vier uur rust, je slaapt weinig. Overdag is het zes uur op en zes

uur af, ook dan probeer je te tukken.” Hij heeft geen last van zeeziekte. “Pure mazzel”, klinkt het. “Goeie genen. Ik voel me fijn op zee, vind een harde storm prachtig, ik ben ook niet bang, blijf rustig, dat wist ik al, maar dat ontdek ik hier opnieuw.” Hij heeft collega-zeilers die na iedere stop - ten tijde van het interview liggen ze negen dagen in de haven van Kaapstad - drie dagen groen en geel zien en tijdens hun keukendienst afwisselend “kotsen en koken”. Eichholtz kookt daarom vaak die eerste dagen op zee, “ze willen het liefst dat ik kook, niet alleen vanwege mijn zeebenen, maar ook omdat het eten dan lekker smaakt, niet iedereen is een keukenprins(es)”, grinnikt hij. Maar hij kan niet steeds de kok zijn. Hij is verkozen tot een van de twee wachtleiders en heeft de leiding aan dek - “de kapitein en de maat zijn de baas, de twee wachtleiders zijn hun eerste hulp”. Een hele eer, hij blijkt dan ook veel beter te kunnen zeilen dan gedacht, zegt hij zonder valse schaamte. Wat zijn leiderschapskwaliteiten betreft: “Mijn stijl aan de universiteit past ook op een zeiljacht. Ik ben niet hiërarchisch, laat iedereen lekker zijn ding doen en stuur af en toe wat bij.”

De band aan boord is “intens”, klinkt het. “Je vormt met die 22 een klein dorpje. Het is heel zwaar, je bent permanent moe, je valt af, maar dat lijden verbindt ook heel erg. Je praat veel met elkaar als we samen op het dek zijn. Vaak is het hollen en rennen, maar soms is er ook vier uur relatieve rust. Ik heb ook geluk met de boot, we hebben geen agressieve ego's aan boord, er zijn geen ruzies, soms wat irritatie, iedereen is heel open, er is geen geroddel.”

Papers poepen

Of hij toekomt aan het verwerken van de dood van zijn broer en moeder? Hij weet het niet. “We zullen het zien als ik weer thuis ben.” Hij ervaart zijn reis als een grote “reset”. “In onze vakgroep ligt het boek *Let my people go surfing* van de oprichter van het buitensportmerk Patagonia. Die zegt: ik wil dat mijn mensen werken maar bij goed weer ook gaan surfen. Mijn sabbatical past daar goed in: ik had ook papers kunnen gaan poepen met andere hoogleraren, maar waarom? Het is goed om eens iets heel anders te doen. Daarom vind ik het volstrekt nutteloos dat studenten gaan stagelopen. Waarom ga je nu iets doen wat je de rest van je leven zult doen? Je moet juist andere dingen uitproberen zodat je jezelf beter leert kennen. Ik ben vroeger gaan houthakken, had een schildersbedrijf, smokkelde kaviaar uit Polen. Daar heb ik enorm veel van geleerd.”

Heimwee

Hoe staat het met de heimwee? Goeie vraag, vindt hij. “Ik zou eigenlijk tot Kaapstad meevaren. Toen zei Margo: waarom ga je niet door tot West-Australië? Ik zei: goed, maar dan moet jij naar Australië komen en maken we samen een camperreis. Maar eenmaal in Uruguay beseftte ik: ik wil naar huis, ik wil Kerst vieren met Margo en de kinderen, ik wil mijn familie en vrienden weer zien. Dit is een fantastisch avontuur, maar ik heb ook een heel mooi leven thuis: ik vind mijn werk aan de universiteit geweldig, ik heb fantastische kinderen en een geweldige vrouw. Ik wil geen ander leven. Maar mijn leven was wel wat minder avontuurlijk geworden. Deze wedstrijd kwam op het juiste moment. Het is een *thrill* die je ook voelt als je met je racefiets de Mont Ventoux afdaald.”

Voor wie de boot online wil volgen: <https://www.clipperroundtheworld.com/race/standings>

Piet Eichholtz

Lucía Orozco Arbolí

UCM-student **Lucía Orozco Arbolí** over hoe haar geloof in God een grote steun is

“Als je God niet voelt, wil dat niet zeggen dat Hij er niet meer is”

Je komt uit Spanje, bent 17, spreekt geen Nederlands en zit in je eentje op een kamer in Maastricht. “Toch was ik gelukkig”, zegt de Spaanse Lucía Orozco Arbolí. In haar eerste jaar in Nederland vond ze houvast in haar katholieke geloof. En in 2023 is dat niet anders: “Het is een essentieel deel van wie ik ben.”

Of we haar alsjeblieft niet willen portretteren als een soort voorbeeldige katholiek. “Want dat ben ik niet”, benadrukt Lucía Orozco Arbolí (19) verschillende keren tijdens het gesprek. Wel is ze bewust met haar geloof bezig, ze bidt, leest erover, gaat naar de kerk. “Al is het dan niet iedere zondag”, voegt ze toe. “Niet dat ik niet wil, maar soms komt mijn studie ertussen of is het leven een beetje rommelig.” Gelovig zijn maakt je niet automatisch beter dan een ander, lijkt de Spaanse student van het University College Maastricht maar te willen zeggen. In haar eigen leven maakt het echter wel een groot verschil.

Het decor

Ze komt uit een katholiek nest: haar moeders kant van de familie praktiserend, die van haar vader niet, “maar omdat ze Spaans zijn, hebben ook zij katholieke wortels”. Zondagse kerkgang, een oom die priester is, godsdiensten op door zusters gerunde scholen: “Het decor waarin ik opgroeide, was katholiek.” Geloven sprak als kind dan ook vanzelf: “Ik had een heel onschuldig kindergeloof.” Daarna kwam de puberteit. “Ik ging door een moeilijke periode waarin ik aan alles ging twijfelen. Ik werd onverschillig. Ik kwam vanwege mijn moeder nog weleens in de kerk, maar dacht dan: ‘Dit doet me niets, waarom ben ik hier?’”

Toch zitten we, maar een paar jaar later, tegenover een bewust gelovige jonge vrouw. De ommekeer kwam tijdens een katholiek zomerkamp in Frankrijk in 2021. Eigenlijk ging ze om de taal te leren, biecht ze lachend op, maar ze nam onverwacht nog iets anders mee naar huis: een heel nieuwe kijk op God en geloof. Ze ontmoette er mensen die “heel gewoon” over hun geloof spraken, het duidelijk “koesterden en eraan werkten. Het was niet de eerste keer dat ik dat zag, maar het raakte me. Het katholicisme zit in de Spaanse cultuur ingebakken, maar dat zie je niet altijd terug in het doen en laten van mensen. Terwijl het geloof niet alleen voor op zondag is, maar iets heel persoonlijks, een manier van leven.”

“Ik zat daar, in de bergen, zonder telefoon en als enige niet-Frans. Toch was ik helemaal niet bang, maar juist vredig. Ik besepte dat die kracht niet uit mezelf kwam, dat er iemand bij me was. Zo heb ik mijn band met God

hervonden, ik heb dat daarna nooit meer zo sterk gevoeld, maar het heeft me wel zekerheid gegeven.”

Sprong in het diepe

Terug thuis pakte ze haar geloofsleven weer op, waarna in 2022 nog een sprong in het diepe volgde: Orozco Arbolí verhuisde naar Maastricht. “Ik was 17, kende stad noch taal en zat hier in mijn eentje. Gelukkig had ik toegang tot een kapel. Daar ontdekte ik dat God je een ongelooflijke vrede kan schenken waarmee je moeilijke tijden het hoofd kunt bieden. Dat was echt een geschenk ja, ik weet niet hoe ik anders door dat eerste jaar heen was gekomen. Ik was gelukkig.” Dat wil niet zeggen dat haar geloof een garantie is voor een fijn gevoel of een gemakkelijk leven. “Er zijn periodes waarin ik me van God verwijderd voel – deze zomer heb ik nog zo’n kleine crisis meegemaakt. Zulke dips zijn normaal, maar ook frustrerend. Het was een opluchting toen een priester me onlangs zei: als je God niet voelt, wil dat niet zeggen dat Hij er niet meer is.”

Moeilijk vindt ze dat haar geloof – “een essentieel deel van wie ik ben” – soms lastig te begrijpen is voor niet-gelovige vrienden en familieleden. “Mijn geloof is het kostbaarste dat ik bezit. Het doet pijn dat mensen van wie ik veel hou dat niet hebben. Ik zou willen dat zij troost zouden kunnen vinden in God en zouden weten dat Hij bestaat en ook van hen houdt.”

Theater

Ze snapt dat er veel is dat mensen van geloof en kerk kan doen wegdrijven. “De kerk bestaat inderdaad uit worstelende en gebrekkige mensen die fouten maken. Ik wil juist blijven omdat het geen raar theater vol heiligen is, maar een gemeenschap die ondanks die fouten de waarheid wil volgen die God is. Ik heb die anderen nodig om katholiek te zijn.” Discussiëren over haar geloof doet ze niet. “Het is geen levensfilosofie of politieke ideologie. Ik vind dat ik moet laten zien wat het betekent om God in je leven te hebben. Ik probeer – met de nadruk op probeer! – dat te doen door iedereen te behandelen zoals Jezus dat zou doen: met oprechte zorg.”

Turkse wetenschapper Murat krijgt nieuwe kans in Maastricht

“Ik ging slapen als wetenschapper en stond op als terrorist”

In maart 2023 kreeg Murat, een Turkse wetenschapper die naar Nederland vluchtte, een onderzoeksbeurs van NWO. Omdat het leven hem in zijn vaderland onmogelijk werd gemaakt, liet hij zijn gezin achter en maakte hij in een plastic bootje de overtocht naar Griekenland. Zonder plan, zonder geld, zonder paspoort.

“Ik ging slapen als wetenschapper en stond op als ‘terrorist.’” Murat* slaat zijn ogen neer als hij vertelt over de persoonlijke gevolgen van de mislukte staatsgreep in Turkije op 15 juli 2016. Opstandelingen probeerden die nacht de regering van president Erdogan af te zetten. Murat werkte op dat moment al meer dan tien jaar aan een van de grootste staatsuniversiteiten van het land. Hij had er zijn bachelor, master en doctorstitel gehaald. “Nooit heb ik gemerkt dat ik iets verkeerd deed in de ogen van de autoriteiten, nooit ben ik gewaarschuwd, gestraft, moest ik op het politiebureau verschijnen, werd ik onderzocht door justitie. Ik deed gewoon mijn werk, ik was verbonden aan allerlei onderzoeksprojecten, bezocht vaak internationale conferenties. Ik heb daardoor veel van de wereld gezien; ik ben in Amerika geweest, China en in allerlei Europese landen.”

Lijsten

De Turkse regering had de staatsgreep snel neergeslagen en de macht weer in handen, maar de nasleep was “verschrikkelijk”. Erdogan publiceerde herhaaldelijk lijsten met namen van mensen die per decreet hun baan verloren en werden bestempeld als ‘terrorist’. Op de langste lijst stonden 50 duizend namen, weet Murat. “In totaal gaat het om meer dan 250 duizend Turken.” Ambtenaren, wetenschappers, rechters, politieagenten, journalisten, artsen, noem maar op. Een paar maanden na de coup zag ook Murat zijn naam. “Daar stond ik, met mijn functie, de naam van de universiteit, het departement waar ik werkte. Ik was ontslagen. Alles was in één keer voorbij.”

Trauma

Murat heeft nooit antwoord gekregen op de vraag waarom hij geen wetenschapper meer mag zijn. Hij verwijst naar de documentaire *A Gift from God* waarin wordt gesuggereerd dat Erdogan de coup poging zelf in scène heeft gezet. “Hij zou de boel hebben gemanipuleerd waardoor zijn macht kon groeien. Ik heb gehoord dat de lijsten met namen al eerder, voor de staatsgreep, zijn samengesteld. Ik vermoed dat een of andere collega vraagtekens zette bij mijn internationale onderzoeksactiviteiten en daar melding van heeft gemaakt bij de autoriteiten.” Het vreet aan ‘m, “het is een trauma. Ik verloor mijn identiteit, mijn inkomen, ziektekostenverzekering en het recht om te werken. Mijn paspoort was ingetrokken, net als dat van mijn vrouw en kinderen. Het voelde onwerkelijk en oneerlijk.” Boosheid, ongeloof en angst overmanden hem: “Ik was iedere dag bang om opgepakt te worden. Zoveel mensen zijn er achter de tralies gezet, gemarteld, fysiek en psychologisch. Velen van hen zijn gestorven.” Wat er in Turkije is gebeurd na de staatsgreep, noemt hij “een ‘genocide’. Hoogopgeleide mensen werden systematisch vervolgd. Turkije had weliswaar het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens getekend, maar wat stelde dat nog voor? Ik had niet het recht om te leven zoals ik wilde, het recht op vrijheid van gedachte en mening, respect voor privé- en familielevens, het recht op een eerlijk proces. Niets was er van over.”

Schilder

Op zijn oude werkplek kon hij niet terugkeren. “Ik heb nog met mijn leidinggevende gesproken na het ontslag. Hij zei: ‘Ik weet dat je onschuldig bent. Wees geduldig en leef door.’” Op andere universiteiten in het land, waar hij tegen beter weten in toch solliciteerde, wilden ze hem graag een kans geven: “Ze waren vaak onder de indruk van mijn cv, maar durfden het uiteindelijk niet aan, omdat ik ‘gelabeld’ was. Als monster.” Oud-collega’s durfden geen ‘hallo’ meer te zeggen als hij ze tegenkwam, bang om ook hun baan kwijt te raken. Hij verloor vrienden. “Sociaal val je net zo hard als economisch.” Er zat niets anders op dan ‘met zijn handen’ te gaan werken, als schilder en in de bouw. “Familie hielp ons financieel een beetje.”

Rivier Evros

Na vier jaar hield Murat het niet meer uit. Hij waagde, zonder zijn gezin, de overtocht naar Griekenland met

behulp van smokkelaars. In een plastic bootje voer hij in de koudste maanden van het jaar, twee dagen lang, via de rivier Evros naar het Griekse vasteland. “Ik wist niet of ik het zou overleven. Ik had allerlei verhalen gelezen over hoe levensgevaarlijk het was, dat je kon sterven in het water, gevangen zou worden genomen, gedood kon worden.” Maar zijn verlangen naar vrijheid was zó groot. “In Turkije voelde ik me opgesloten, alsof ik in een cel van een paar vierkante meter zat. Ik kon er niet meer tegen.” Tijdens zijn verblijf in een Griekse vluchtelingenkamp was hij altijd hoopvol en hield hij zich vast aan de slogan ‘What doesn’t kill you, makes you stronger’, hij richtte zich op de toekomst en verdiepte zich in Europa, in democratieën waar mensenrechten worden gerespecteerd, met universiteiten waar hij wellicht aan het werk zou kunnen. Met een ‘nep’-paspoort – “het is de eerste en enige keer dat ik iets illegaals heb gedaan, ik kon niet anders” – vertrok hij naar Nederland. “Ik had er alles voor over om mijn vrijheid terug te krijgen. Vrijheid is voor mij lucht, water, iets waar ik niet zonder kan. Universiteiten zijn de centra van vrijheid, daar waar ontdekkingen worden gedaan, waar alles onderzocht mag worden. Turkije heeft dat allemaal verloren.”

Asielzoekerscentra

Het leven in verschillende Nederlandse asielzoekerscentra – hij somt een reeks steden en dorpen op, “ik heb het hele land gezien” – was emotioneel zwaar. “Je mag niet werken, je hebt geen geld, je hebt geen sociale of economische status. Mensen van verschillende komaf, met verschillende achtergronden, talen, culturen, worden samengebracht. Zeker, ik ben dankbaar dat ik een dak boven mijn hoofd kreeg, maar het was moeilijk. Lang niet iedereen begrijpt elkaar, ik had geen privéleven, zat met twee of vier anderen op een kamer.” Weinigen begrepen de behoefte van Murat om aan een universiteit aan het werk te gaan. Hij had al contact gezocht met een paar Nederlandse wetenschappers, maar zonder verblijfsvergunning kon Murat geen kant op. Tot de dag dat hij van de Hestia-beurs van onderzoeksfinancier NWO hoorde, een subsidie voor gevluchte wetenschappers die daarmee (een of anderhalf jaar fulltime of twee jaar in deeltijd) hun carrière kunnen voortzetten in Nederland. “Er was een mogelijkheid aan de Universiteit Maastricht. Ik maakte een (online) afspraak met de projectleider, een Maastrichtse hoogleraar. Samen dienden we een voorstel in.” Zes maanden later, in maart 2023, kwam het verlossende woord. “Ik heb alleen maar gehuild. Terugkeren in de wetenschap was mijn grootste droom. Ik ben zo dankbaar voor alle steun van de projectleider en deze kans van NWO.”

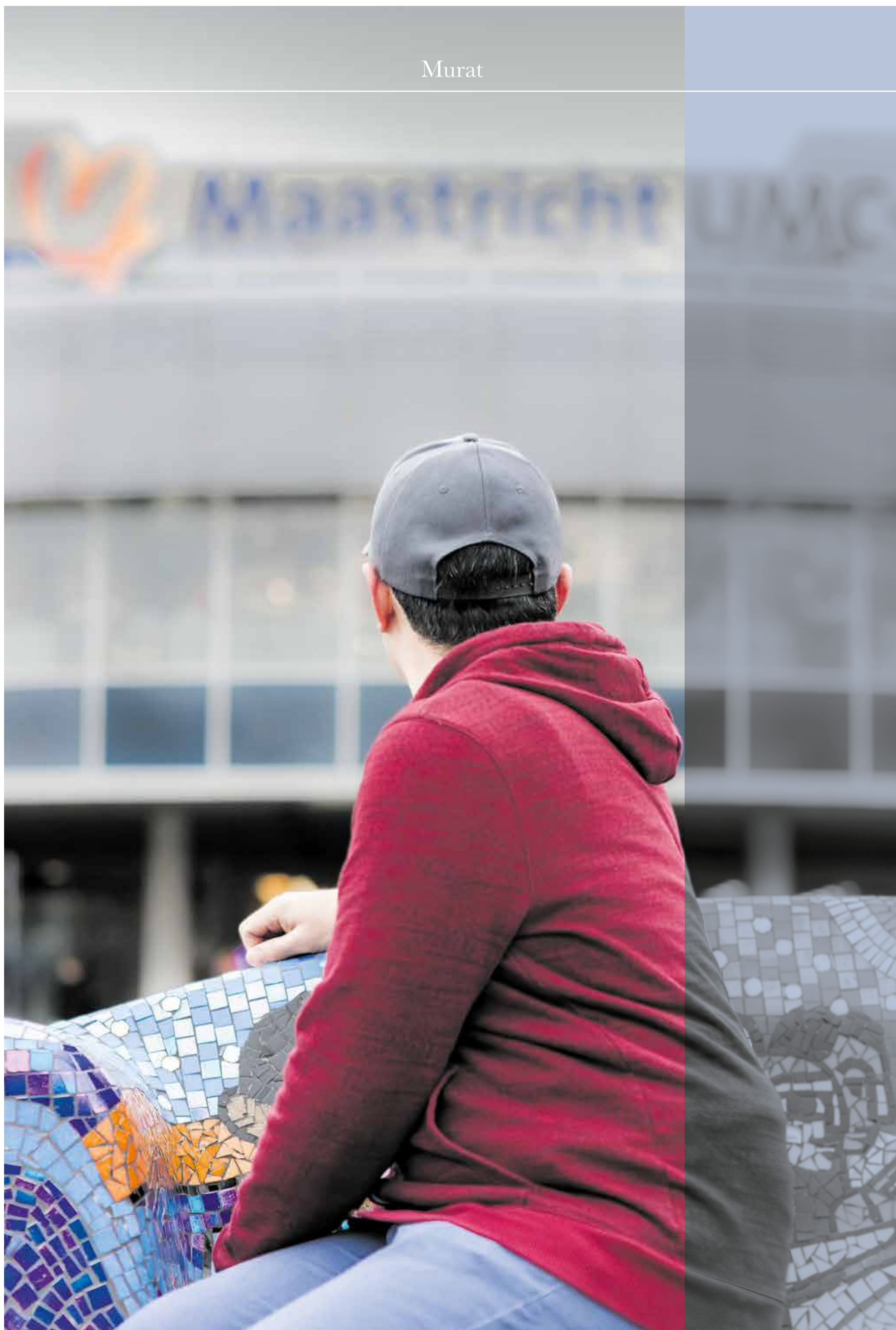
Vasthouden

En zijn gezin dan? Zijn vrouw, kinderen? Hij had ze maandenlang niet kunnen vasthouden. “Dat was mijn andere prioriteit.” Het was een lang ‘gevecht’, maar zijn familieleden kregen hun afgepakte paspoorten terug en reisden Murat (per vliegtuig) achterna. Herenigd als gezin wonen ze nu in een huis.

Angst voor de “lange armen van Erdogan” heeft hij nog steeds, “maar mijn motivatie om dit verhaal te vertellen is groot”. Hij wil een oproep doen aan de Nederlandse overheid en aan academici: geef gevluchte wetenschappers een kans. “Als ik kijk naar mezelf en andere Turken die ik tegenkwam in de azc’s, durf ik te zeggen dat meer dan 95 procent van de Turkse vluchtelingen hoog is opgeleid. Ze hebben bachelor- en masterdiploma’s op zak, sommigen zelfs een PhD. Bedrijven, universiteiten, ziekenhuizen: ze kunnen er belang bij hebben om ons aan te nemen. We willen geen ‘last’ zijn, maar een bijdrage leveren aan Nederland, in academisch, economisch en sociaal opzicht. Mij gaat het niet om het geld dat ik hier verdien, maar om de vrijheid.”

**Murat is een gefingeerde naam. Details over zijn familie, zijn vakgebied, de Turkse universiteit waar hij voorheen werkte en de naam van zijn huidige supervisor in Maastricht wil hij liever niet delen met een groot publiek.*

Murat

terugblik

Frank Nellen beleefde zijn literaire doorbraak

Tegelijk auteur, docent, fiscalist bij een groot kantoor én vader zijn, eist zijn tol. “Twee maanden langer en ik was opgebrand geweest”, zegt UM-belastingjurist Frank Nellen. In 2023 verscheen *De onzichtbaren*, zijn tweede roman.

“Bij die eerste goede recensie stond ik te springen in de kamer”

“Weet je dat ik ter promotie van het boek mokken heb laten maken met een afbeelding van een kale man met een sik? Mensen vragen me vaak of dat Stalin is. ‘Nee’, moet ik dan uitleggen, ‘een andere boef, Lenin.’” Frank Nellen grinnikt. De anekdote is zijn antwoord op de vraag waarom het in de Sovjet-Unie gesitueerde *De onzichtbaren* eigenlijk een verklarende namen- en woordenlijst bevat. “Voor veel mensen is die Sovjetperiode inmiddels iets grijs dat zich ver weg afspeelde, men weet er niet meer zoveel van. Precies de onbekende setting die ik zocht voor mijn verhaal dus – we hebben goede schrijvers in Nederland, maar de literatuur speelt zich toch vooral in de eigen achtertuin af”, zegt hij via Zoom. Nellen ontbreekt het in elk geval niet aan die kennis, stelde *Observant* eerder dit jaar in een recensie vast. Vier jaar lang besteedde hij bijna al zijn vrije tijd aan de roman, de helft daarvan ging op aan voorbereidend werk. Met een weids gebaar: “Hier naast me hangen twee schappen vol boeken over de Sovjet-Unie. Pas na twee jaar lees- en denkwerk ben ik écht gaan schrijven. Toen had ik trouwens ook al een concept voor het boek weer van tafel geveegd.”

En dan breekt 2023 aan. Hoe stond je er op dat moment voor?

“Het boek was deels af, ik heb er nog tot in augustus aan gewerkt. Toen ik het manuscript naar de uitgever stuurde, wist ik ook niet of het goed was; als ik schrijf, zit ik zo dicht op de tekst dat ik bij wijze van spreken alleen nog punten en komma’s zie. Maar anders dan bij mijn debuut [*Land van dadels en prinses* uit 2019, red.] had ik wel steeds het gevoel dat het de goede kant op ging.”

Een gevoel dat bevestigd werd door die eerste recensie?

“Inderdaad. *De Volkskrant* was lyrisch. Dezelfde recensente had eerder op Radio 1 al gezegd hoe

blij ze was om *De onzichtbaren* uit de stapel nieuwe boeken van onbekende auteurs te hebben gevist. Toen ik dat hoorde, stond ik te springen in de kamer, het was waanzinnig. En de recensies die erop volgden in andere kranten en bladen waren óók positief, dat was echt fantastisch. Critici zijn vakmensen, als zij positief zijn, betekent dat iets. Zulke literaire erkenning is belangrijk voor me, ja – vergelijk het maar met het moment waarop een promovendus hoort dat de leescommissie zijn proefschrift goedkeurt.”

En de erkenning door de verkoopcijfers, het commerciële succes?

“Natuurlijk wil ik gelezen worden, maar die kant van de literatuur doet me niet zoveel. Ik heb de inkomsten, die trouwens niet zo groot zijn, niet nodig en ik wil ook niet per se groter worden dan andere schrijvers. Mij gaat het om het plezier dat ik vind in het vertellen van verhalen. Dat lijkt op dromen: ik verdwijn in mijn eigen wereld waarin ik bijna God ben. Ik hoef me daar niet te schikken naar anderen of de realiteit, zoals in mijn werk als jurist, maar beheers mijn personages en wat er met hen gebeurt volkomen. Dat is een geweldig gevoel.”

Een gevoel dat niet vanzelf komt, voegt hij er meteen aan toe. “Als ik schrijf, is er altijd een ongemakkelijke periode waarin ik de goede toon nog niet heb gevonden en het verhaal me ontglipt. Dit keer duurde dat bijna twee jaar. Tot het moment dat het wél lukt... dan vloeit het verhaal gewoon uit je vingertoppen, dat is een heerlijke sensatie. Als je eenmaal op dat punt bent, is schrijven verslavend. Harry Mulisch zei ooit dat hij *Twee vrouwen* in twee weken had geschreven, als in een soort roes. Ik denk dat we die uitspraak, zoals vaker bij Mulisch, met een korrel zout mogen nemen, maar het is waar dat dat proces nauwelijks af te remmen is.”

Was dat gevoel die twee jaar worstelen en al die opgeofferde vrije tijd waard?

“Ja, al heeft het werk aan dit boek me uitgeput. Dit jaar was zwaar, want ik ben eind 2022 vader geworden en mijn werk bij de UM en als consultant bij Baker Tilly ging gewoon door. Ik schreef in de avonden en weekenden, en tijdens vakanties. Ik ben langs de rand van een burn-out gescheurd, als ik dit nog twee maanden langer had gedaan, was ik geknakt. Want als ik weinig tijd heb, ga ik inleveren op rust, slaap en mijn sociale leven. Gelukkig begrijpen mijn vrienden de schrijver in me en snappen ze dat het tijd kost om iets te bereiken. En is mijn vriendin onafhankelijk en heeft ze een rijk sociaal leven. Mijn relatie had ik hier namelijk niet aan willen opofferen. Hoe het nu gaat? (Lacht) Prima, ik ben weer aan het land, al begin ik komend jaar nog niet aan een nieuwe roman en beperk ik mijn werkweken even tot maximaal 50 uur.”

Doorbraak

Is er, nu zijn literaire doorbraak een feit is, veel veranderd? Gaat schrijven een (nog) grotere plaats innemen in zijn leven? Nellen aarzelt. De positieve reacties op *De onzichtbaren* hebben iets in beweging gezet, beaamt hij: “Ik sta nu beter op de kaart als schrijver, mijn uitgever wil me voor meerdere romans vastleggen en ik geef interviews, doe optredens. (Lachend) Blijkbaar heb ik nu een soort publieke functie als vertegenwoordiger van het schrijversgilde...” Maar anderzijds kost schrijven tijd “en ik ga mijn agenda voorlopig niet echt omgooien, daarvoor vind ik mijn banen gewoon te leuk. Bovendien brengen die me onder de mensen, terwijl schrijven een eenzaam proces is dat zich, in mijn geval, vooral op deze zolderkamer afspeelt. Het beeld van de literaire bohémien die met zijn schrijfmachine in een romantisch Parijs’ barretje zit, kan er niet verder naast zitten.”